

Бондарчук О. Ю.

Волинський національний університет імені Лесі Українки

Семенюк Т. П.

Волинський національний університет імені Лесі Українки

Корнелюк К. В.

Комунальний заклад загальної середньої освіти

«Луцький ліцей № 21 імені Михайла Кравчука Луцької міської ради Волинської області»

ВЕРБАЛІЗАЦІЯ КОНЦЕПТУ FRAU/ЖІНКА У СУЧАСНІЙ НІМЕЦЬКОМОВНІЙ ПІСЕННІЙ ЛІРИЦІ

Дослідницьку роботу присвячено дослідженню лінгвокогнітивних особливостей вербалізації концепту FRAU/ЖІНКА у сучасній німецькомовній пісенній ліриці авторів німецького та турецького походження. Матеріалом дослідження слугують німецькомовні пісні, оскільки вони швидко, емоційно та вдало віддзеркалюють цінності, мовну та концептуальні картини світу носіїв мови. У роботі виявлено домінуючі мотиви оспівування жінки та здійснено порівняльний аналіз вербалізації досліджуваного концепту у ліриці представників обох лінгвокультур.

Концепт FRAU/ЖІНКА розглянуто як складне ментальне утворення в єдності поняттєвого, образного та оцінного складників. Аналіз поняттєвого складника концепту FRAU/ЖІНКА дав змогу виокремити основні дефініції та сформулювати синонімічний ряд досліджуваного феномену. Виділено абсолютні та контекстуальні синоніми. В основу лягли такі дефініції: доросла персона жіночого роду; дружина; титулована особа. Образний складник концепту FRAU/ЖІНКА досліджено за допомогою аналізу метафоричних номінацій та порівнянь у зразках сучасної німецькомовної пісенної лірики. Основні метафори: FRAU=SONNE, HEIMAT, BEIFÄHRERIN, PARTNERIN, SCHWARZE WITWE. Оцінний складник концепту FRAU/ЖІНКА проаналізований шляхом визначення основних ролей жінки у суспільстві – виділено позитивні та негативні характеристики.

Вплив національного менталітету спостерігаємо у зображенні образу жінки у музичних композиціях авторів німецької та турецької лінгвокультур. Контрастне використання пісенного матеріалу дозволило виділити позитивні та негативні оцінні характеристики в обох досліджуваних групах носіїв мови. Проте, на відміну від існуючих стереотипів про роль і функції жінки у турків, виявилось, що її шанують та ставлять на один суспільний щабель із чоловіками.

Ключові слова: концепт FRAU/ЖІНКА, поняттєвий, образний та оцінний складник концепту, вербалізатор, пісня, ядро-периферійна модель концепту, лінгвокультура.

Постановка проблеми. Музичний дискурс в сучасній світовій культурі відіграє важливу роль. Той факт, що Німеччина сприймається як «музична країна», пояснюється її культурною спадщиною та кількістю оркестрів, хорів, оперних і концертних залів, фестивалів, численних музичних митців. Проте не варто виокремлювати лише «німецьких» музикантів та авторів пісень, оскільки кожен новий міграційний рух різних епох створював в Німеччині нові музичні світи. У ФРН вже давно проживає багато людей з турецьким еміграційним походженням, які вдало поширюють та інтегрують в лінгвокультурний простір своє османське

музичне коріння, особливе східними мотивами, за допомогою німецькомовних пісень.

Однією з основних тем будь-якого напрямку мистецтва завжди була і є жінка, її роль у житті, оспівування її краси та любові до неї. Проте кожна епоха, кожна нова інтеграція культур та власне етнічний маркер створюють особливий концепт «жінки» в окремій лінгвокультурі. Питання концептуалізації образу жінки у зіставному аспекті є особливо актуальним з огляду на сучасне сприйняття ЖІНКИ представниками різних лінгвокультур, які проживають в одну історичну епоху на одній території. Концепт FRAU/ЖІНКА,

вербалізований у пісенному творі, передає актуальні смисли, значимі для того чи іншого періоду історичного розвитку культурної спільноти.

Мета статті полягає у дослідженні лінгвокогнітивних особливостей вербалізації концепту FRAU/ЖІНКА у сучасній німецькомовній пісенній ліриці авторів німецького та турецького походження та здійсненні порівняльного аналізу репрезентації концепту представниками обох лінгвокультур. Основними завданнями під час реалізації мети дослідження є: 1) проаналізувати номінативне поле концепту FRAU/ЖІНКА; 2) розглянути вербалізатори образу жінки з урахуванням поняттєвого, образного та оцінного компонентів досліджуваного концепту; 3) здійснити порівняльний аналіз досліджуваних вербалізаторів у контексті культурних відмінностей.

Аналіз останніх досліджень і публікацій.

Основи лінгвокультурологічних досліджень закладені в працях В. фон Гумбольдта, Л. Вайсгербера, М. Коула, Е. Сепіра, Б. Уорфа та інших. Свої праці присвятили дослідженням лінгвокультурології та лінгвоконцептології такі вітчизняні вчені: І. Голубовська, С. Жаботинська, В. Жайворонок, А. Загнітко, В. Іващенко, Л. Лисиченко, К. Мізін, А. Приходько, О. Селіванова, В. Старко, В. Ужченко та ін.). Більшість учених притримується думки, що «лінгвістична когнітологія стала перспективним напрямом для проведення лінгвокультурологічного дослідження. Досить частим стало розуміння концепту як наслідку відображення у свідомості мовних і культурологічних векторів» [1, с. 92]. В. В. Іващенко розглядав концепт як групу різноманітних смислів, які активно функціонують в системі значень кожної мови [2]. К. І. Мізін вбачає доцільність вивчення лінгвокультурології шляхом використання перекладацького методу [3]. Відомий український учений А. М. Приходько аналізував концепти та концептосистеми в когнітивно-дискурсивній парадигмі лінгвістики [5]. На думку М. М. Полужина, структуру концепту раціонально можна реконструювати через словникові дефініції мовних засобів репрезентації ключового слова концепту та виділення його образного, понятійного й ціннісного компонентів [4, с. 15].

Виклад основного матеріалу дослідження.

Враховуючи вище наведені вектори дослідження концептів, виділяємо три складники у структурі концепту: поняттєвий, образний та оцінний. Комплексне дослідження полягає у вивченні таких кроках: дефініції концепту лексикографічних джерелах, пошук та аналіз синонімів,

спільнокореневих слів, метафоричних номінацій, порівнянь, уявлень тощо.

Поняттєва сторона концепту – його мовна фіксація, вивчення дефініцій, порівняльні характеристики того чи іншого концепту, які не існують ізольовано [5]. Аналіз поняттєвого складника передбачає аналіз статей словників не лише тлумачних, а й синонімічних, етимологічних тощо.

Етимологічний аналіз слова *Frau* показав його походження від середньовісньонімецького *vrouwe*, давньовісньонімецького *frouwe* – жінка, дама, жіноча форма втраченого іменника, що означає *Herr* – пан, чоловік [10, с. 135].

Для встановлення поняттєвого складника концепту FRAU/ЖІНКА проведено аналіз значень ключового слова концепту. За допомогою дефініційного аналізу лексеми *Frau*, було виокремлено 4 основних значення аналізованої лексеми: 1) *erwachsene Person weiblichen Geschlechts* – доросла персонa жіночого роду; 2) *Ehefrau* – дружина; 3) *Hausherrin, Dame* – хазяйка, пані; 4) *titelähnliche, auch als Anrede verwendete Bezeichnung für eine erwachsene Person weiblichen Geschlechts* – позначення, подібне до титулу, також використовується як форма звертання для дорослої жінки [8].

Аналіз лексикографічних джерел дозволив виокремити такі значення лексеми *Frau*: 1) *Frau*, 2) *Ehefrau*, 3) *Lady*, 4) *Dame*, 5) *Gattin*, 6) *Mädchen* [6; 7; 9].

Абсолютними синонімами лексеми *Frau* є: *Dame, Lady, weibliche Person, weibliches Wesen, Sie, Evastochter, Weiblein/Weiblichkeit, Weibsen, Weibstück, Weibperson, Ehefrau, Gattin, Partnerin, Madam, Hausherrin, Gemahlin, frisch Vermählte, Olle, Weib, jemandes bessere Hälfte, Angetraute, Mutti, Perle, Baby*. Окрім абсолютних синонімів, лексема *Frau* має ряд контекстуальних або семантико-стилістичних синонімів: *Beifahrerin, Beklopte, Queen, Prinzessin, Engel, Süße, schwarze Witwe*.

Синонімічний ряд концепту FRAU/ЖІНКА був досліджений у музичних творах авторів німецького та турецького походження. За допомогою кількісного аналізу було підраховано частотність вживання синонімічних лексичних одиниць, які виступають вербалізаторами концепту FRAU/ЖІНКА у піснях авторів німецького та турецького походження. В результаті підрахунку частотності вживання лексичних одиниць, синонімічних лексемі *Frau*, було визначено найчастотніші синоніми в обох лінгвокультурах (табл. 1).

Синонімічний ряд концепту FRAU/ЖІНКА у німецькій лінгвокультурі	Синонімічний ряд концепту FRAU/ЖІНКА у турецькій лінгвокультурі
1. Mädchen 16 (9,76%)	1. Baby 16 (6,72%)
2. Schwarze Witwe 12 (7, 32%)	2. Mädchen 5 (2,1%)
3. Schöffin 4 (3, 22%)	3. Beifahrerin 3 (1,26%)
4. Beklopte 3 (1,22%)	4. Prinzessin 2 (0,84%)

Окрім того, аналіз пісенної лірики показав, що у німецькій лінгвокультурі жінку називають такими словами: *Mädchen, schwarze Witwe, Beklopte, Chefin Göttin, Rasseweib, Engel, Jungfrau, Drecksau, Amazone, Braut, Nutte, Bitch, Dame, Pipi Langstrumpf usw.* Лексеми *Mädchen* та *Schöffin* є найчастішими стилістично-нейтральними синонімами, тому вони формують разом з лексемою *Frau* ядро номінативного поля аналізованого концепту. До приядерної частини номінативного поля концепту FRAU/ЖІНКА у піснях авторів німецького походження віднесемо такі нейтральні синоніми, які є менш вживаними – *Dame, Lady, Braut, Jungfrau, Weib*. Представники турецької лінгвокультури називають жінку такими словами: *Baby, Mädchen, Beifahrerin, Prinzessin, Queen, Süße, Schwester, Königin, Kanzlerin, Miss Köllefordia, Freundin, Perle, Phänomen, Hausherrin*. *Baby* та *Prinzessin* відповідно належать до ядра номінативного поля, оскільки мають найчастотнішу вживаність у пісенній ліриці авторів турецького походження. До приядерної зони номінативного поля концепту FRAU/ЖІНКА у піснях авторів турецького походження віднесемо такі лексеми: *Mädchen, Schwester, Freundin, Hausherrin*.

Оцінні синоніми є контекстуальними, оскільки саме з контексту стає зрозуміло, що мова йде про жінку. Оцінні синоніми мають як позитивне, так і негативне значення, детальніше розглянемо ці лексичні одиниці під час аналізу оцінного компонента.

За допомогою контекстуального аналізу було встановлено, що лексема *Frau* може вступати у семантичні зв'язки з такими частинами мови як:

- іменники: *Mann* – чоловік, *Kind* – дитина, *Mädchen* – дівчина, *Tochter* – донька, *Jugend* – молодість;

- дієслова: *meinen* – думати, *lieben* – кохати, *heiraten* – одружуватись, *sagen* – казати, *sitzen* – сидіти;

- прикметники: *alt* – старий, *jung* – молодий, *schön* – гарний, *hübsch* – привабливий, *bezaubernd* – чарівливий, *gepflegt* – доглянутий, *groß* – великий, *klein* – маленький, *kräftig* – міцний, *zart* – ніжний, *verheiratet* – одружений, *geschieden* – одружений, *mütterlich* – материнський, *häuslich* – домаш-

ній, *schwanger* – вагітна, *kinderlos* – бездітний, *natürlich* – природний, *anständig* – пристойний, *schlampig* – неохайний, *berufstätig* – працевлаштований, *emanzipiert* – незалежний, *nackt* – голий.

Слова, з якими лексична одиниця *Frau* вступає у семантичні зв'язки належать до приядерної зони номінативного поля.

Отже, завдяки аналізу поняттєвого складника було досліджено етимологію та дефініцію лексеми *Frau*, окреслено основні синонімічні одиниці, сформовано синонімічні ряди для німецької та турецької лінгвокультур, розглянуто типові поєднання іменника FRAU з лексичними одиницями інших частин мови, та систематизовано виокремлені вербалізатори на предмет їх розміщення у структурі номінативного поля концепту FRAU/ЖІНКА.

Образна сторона концепту – це зорові, нюхові, слухові, тактильні, смакові характеристики предметів, явищ, подій, відображених у нашій пам'яті, це уявлення про предмет у сукупності з метафоричними перенесеннями [5]. Тоді можна стверджувати, що метафора – не лише образний засіб мови, а й феномен мислення й культури. Вона є незвичайним механізмом, яка відповідає за те, як людина на основі менталітету своєї національності сприймає і розуміє концепт.

Аналіз образного складника концепту FRAU/ЖІНКА у ліричних текстах було здійснено шляхом виокремлення та когнітивного аналізу метафор, порівнянь та інших стилістичних фігур, завдяки чому було виокремлено групу вербалізаторів, які найчастіше використовуються для опису образу жінки.

У пісні Max Rabbe (німецького походження) „Für Frauen ist das kein Problem“ звучить фраза: „Für alles haben sie eine Creme“ – «для всього вони мають один крем». З контексту: „Für Frauen ist das kein Problem, / Geheimnisse kriegen Sie raus / Für alles hab'n Sie eine Creme / Und sehen immer gut aus“ можна зрозуміти значення цієї метафори. Лексична одиниця *Crème* вжита у переносному значенні. Жінка настільки винахідлива та кмітлива, що завжди знайде вихід із ситуації, потрібні слова та методи, щоб досягти поставленої цілі.

Лірика співака та автора пісень турецького походження Muhabbet характеризується демонстрацією поваги та любові до жінки. Майже у кожному своєму творі він порівнює жінку із сонцем, так як наприклад у пісні „Deine Liebe“ лунає фраза „Ich kann dein Licht dennoch sehen“ – «я можу бачити все ще твоє світло». Маємо порівняння **Frau = Sonne**.

У пісні турка за походженням Меро „Ohne dich“ озвучується порівняння „Du fehlst mir als Beifahrerin“ – «мені не вистачає тебе як пасажира, що сидить поруч», що має метафоричне значення – автору не вистачає жінки як партнера, найкращого друга, порадника, співрозмовника – настільки важливу роль відіграє жінка в житті чоловіка. Звідси асоціюємо жінку з такими лексичними одиницями як **Frau = Beifahrerin, Partnerin, beste Freundin**.

У ліричній композиції німецького рок-гурту Annenmaykantereit „Oft gefragt“ повторюється одна і та ж строфа „Ich hab keine Heimat, ich hab nur dich“ – «я не маю Батьківщини, я маю лише тебе». Порівняння жінки **Frau=Heimat** підносить її роль на найвищий щабель цінностей у житті автора.

Варто зазначити, що фактично майже усі знайдені метафори, порівняння та інші художні засоби у зразках пісенної лірики авторів, як німецького, так і турецького походження, висвітлюють лише позитивні якості жінки та підкреслюють її значну роль у соціумі.

Проте є музичні твори, які показують жінку з негативної сторони. Наприклад, у пісні „Schwarze Witwe“ рок-гурту з Берліна Eisbrecher, знаходимо такі вирази як *blödes Mädchen* – дурне дівчисько, *schwarze Witwe* – чорна вдова, *schwarze Göttin* – темна богиня зображають, відповідно, як нерозумну, безжальну та зверхню особу, проте паралельно митець дивується, як ці всі риси поєднуються в ній і як вона керує за допомогою цих якостей. Отже, серед негативних метафор можемо назвати **Frau=schwarze Witwe, Frau=blödes Mädchen**.

Контекстуальний та стилістичний аналіз пісенної лірики дозволив виокремити такі позитивні та негативні метафоричні номінації концепту FRAU/ЖІНКА у німецькій лінгвокультурі (табл. 2).

Представники турецької лінгвокультури використовують такі метафори та порівняння, оспівуючи жінку (табл. 3).

Таблиця 2

Позитивні порівняння та метафоричні номінації концепту FRAU/ЖІНКА у німецькій лінгвокультурі	Негативні порівняння та метафоричні номінації концепту FRAU/ЖІНКА у німецькій лінгвокультурі
Heimat, Engel, Hoffnung, Göttin, Engel, Kerzenlicht, Rettungsring	Schwarze Witwe, schwarze Göttin, Schlägerbraut, Drecksau, Kampfhund, Nutte, Luder

Таблиця 3

Позитивні порівняння та метафоричні номінації концепту ЖІНКА у турецькій лінгвокультурі	Негативні порівняння та метафоричні номінації концепту ЖІНКА у турецькій лінгвокультурі
Sonne, Beifahrerin, Süße, Königin, Kanzlerin, Engel	Schlampe, Hure, Hexe

В результаті порівняльного аналізу ми помітили, що автори німецького походження використовують набагато більше негативних порівнянь та метафор під час вербалізації образу жінки, ніж автори турецького походження

Отже, аналіз образного компонента концепту FRAU/ЖІНКА дозволив виокремити метафоричні номінації та порівняння, які створюють чітку основу для побудови ядро-периферійної моделі досліджуваного концепту в обох лінгвокультурах.

Оцінний компонент відображає важливість цього психічного утворення як для індивідуума, так і для колективу, і є визначною передумовою для виокремлення концепту [5].

Для аналізу оцінного складника було виокремлено вербалізатори концепту FRAU/ЖІНКА

на основі сучасної пісенної лірики, визначено роль жінки у суспільстві та ставлення до неї крізь призму турецького та німецького національних менталітетів. Для аналізу було відібрано 15 пісень авторів німецького походження і 10 пісень авторів турецького походження. Варто також зазначити, в звучанні пісень виконавців, які родом із Туреччини, прослуховуються східні мотиви звучання, та вимова слів інколи має турецький акцент.

В результаті дослідження усіх вибраних зразків пісенної лірики було виокремлено ряд вербалізаторів, які найбільше застосовувались для опису жінки, її вчинків та рис характеру. Семантичний аналіз лексичних одиниць дозволяє виокремити такі характеристики жінки, які включають:

- риси характеру: *Freundlichkeit* – дружельюбність, *Selbstbewusstheit* – впевненість в собі, *Teufelinkarnation* – втілення диявола, *Treue* – вірність, *Lüge* – брехня, *Zärtlichkeit* – ніжність, *Mut* – сміливість;

- естетичні ознаки: *nicht wert* – не варта того, *dreckig* – брудна, *atemberaubend* – приголомшлива, *heiß* – гаряча, *Schönheit* – краса, *schön* – красива, *reizend* – прекрасна, *hübsch* – красива, *perfekt* – ідеальна, *sexu* – сексуальна, *jung* – молода, *elegant* – елегантна, *gutaussehend* – має гарний вигляд;

- емоційні ознаки: *süß* – солоденька (мила), *verrückt* – божевільна, *nett* – мила, *wild* – дика, *Feuer* – вогонь, *Donner* – грім, *Mysterium* – таємниця, *glücklich* – щаслива, *weinen* – плакати, *schreien* – кричати, *lächeln* – сміятись, *Leidenschaft* – пристрасть;

- інтелектуальні ознаки: *klug* – розумна, *dumm* – тупа, *weise* – мудра, *blöd* – дурна.

Семантичний аналіз сполучуваності лексеми *Frau* з лексемами інших частин мови засвідчив, що в піснях авторів як німецького, так і турецького походження йдеться в першу чергу про соціальну та сімейну ролі жінки у суспільстві.

У сучасних піснях жінкам відведені певні ролі і характерні властивості. З текстів музичних творів спостерігаємо, якою, на погляд автора, має бути ідеальна жінка. На думку сучасних музикантів, жінка повинна бути молодою, красивою, гарно одягнутою, доглянутою. Так, Max Raabe у пісні „Für Frauen ist das kein Problem“ наголошує на привабливості жінок: «*Kennt ihr Idealgewicht / Und sehen immer gut aus gar keine Frage*» – «Знають свою ідеальну вагу / І завжди добре виглядають, без сумніву».

Передусім очікується, що жінка буде вірною, чесною, покійною та тихою. Саме такою оспівують жінку автори як німецького, так і турецького походження у своїх музичних композиціях. До прикладу, німецький автор Mark Foster у своїй пісні „Übermorgen“ співає про жіночу вірність, зазначаючи: «*Und wenn ich falle, wirst du mich heben / Geh' durch Feuer und alle Zweifel / Mit allen Träumen und all den Sorgen*» – «І якщо я впаду, ти піднімеш мене / Пройти крізь вогонь і всі сумніви / З усіма мріями і всіма турботами». Wincent Weiss у пісні „Wenn nicht wir“ також співає про жіночу вірність: «*Oh, es kann so leicht sein, sich zu verlier'n, / Doch bei dir weiß ich, oh, du bleibst bei mir*» – «Так легко загубитися / Але я знаю, що ти залишишися зі мною».

Досить часто автори як турецького, так і німецького походження звертають увагу

на жінку-спокусницю. Досить часто у ході аналізу нам зустрічались такі лексеми як *sexu* – сексуальна, *heiß* – гаряча, *Bett* – ліжко, *lieben* – кохатися. Отож, важливою є не лише вірність жінки, її врода і доглянутість, а й темперамент та спокуса особи жіночої статі.

Окрім лірики, в якій оспівуються позитивні риси жінки, були виокремлені також пісні, в яких жінки описані як неприємні особи, невірні, сварливі, брехливі, злі, жадібні до грошей і такі, що піклуються лише про зовнішній вигляд. Цей аспект проявляється більше в авторів німецького походження, ніж у виконавців, які родом із Туреччини.

Так, наприклад, німецький виконавець Emilio у своїй пісні „Warum ich dich nicht vermiss“ стверджує: „*Hast so oft gesagt, du kommst und kamst dann nicht*“ – «так часто казала, що прийдеш і не приходила».

А німецька хіп-хоп група з Берліну K.I.Z. має в своєму репертуарі пісню „Böses Mädchen“, в якій зображує жінку в наступному аспекті: *Schlägerbraut* – бандитка, *diese Frau ist 'ne Bekloppte* – ця жінка – божевільна, *Ich hab Schiss, dass Sie Gift ins Essen gemischt hat* – я наляканий, що вона додала отруту до їжі, *böses Mädchen* – зла дівчинка. Ця музична композиція про те, що автор знає лише одну таку жінку, і це вкрай відрізняється від основного стереотипу про німецьких жінок – німкеня багато працює та займається хатніми справами і майже зовсім немає вільного часу.

Соціальне становище німецьких жінок дещо краще, ніж у жінок турецького походження. У будь-якому випадку, відмінності в соціальних класах є очевидними. В текстах музичних творів авторів турецького походження з'являється образ жінки, погляди та думку якої не запитують. Такі якості проявляються через строфи, що починаються з *ich will* – я хочу, *Ich sag'* – я кажу, або ті, що містять у собі фразу *egal, was du denkst* – все одно, що ти думаєш. Підтвердження такій оцінці знаходимо у ліричній композиції „Nur mir“ авторки турецького походження Elif. Вона відобразила в своїй пісні становище жінки через домінування чоловіка за допомогою таких рядків: „*Ich gehör' nur mir; nicht dir / Du wolltest mich erpressen, hast mich ständig klein gemacht*“ – «я належу мені, не тобі / ти хочеш мене шантажувати, ти мене постійно принижуєш». Варто зазначити, що співачка використовує також тюркізми – слова турецького походження: „*Doch du bist nur ein Pascha, was du machst das ist Haram*“ – «ти лише паша, все, що ти робиш – це харам». Після встановлення дефініцій цих двох лексичних одиниць, став зрозумілим

сенса цієї фрази – ти лише повелитель, все, що ти робиш – заборонені вчинки.

Німецька співачка турецького походження Ayliya у своїй музичній композиції “Deine Schuld” зображає гендерну нерівність у відносинах між чоловіком та жінкою: „Machst du Fehler, soll ich dir verzeihen / Doch mach' ich Fehler, lässt du mich allein“ – «Ти робиш помилку – я повинна тобі пробачити / Коли я зроблю помилку – ти залишиш мене».

А відомий співак С Arma, який родом із Туреччини, у своїй пісні „Gibt es dich“ наводить загальноприйнятий стереотип про жінок: „Wieso heutzutage keine Frau was auf die Ehre gibt / Ich will nur eine, die mich respektiert“ – «чому в нас час жодна жінка не дбає про честь / я хочу лише одну, яка мене поважатиме».

Після аналізу пісень авторів турецького походження експлікуються такі особливості менталітету, як гендерна нерівність, нерівноправ'я та зверхність чоловіків у ставленні до жінки. Проте варто зазначити, що через інтеграцію турецьких митців в німецьку культуру ця нерівність стає все більш непомітною і в сучасному пісенному дискурсі зустрічається рідко.

У деяких текстах німецьких авторів проявляється натомість такий стереотип, як невміння і неможливість жінки розважатись. Проте більшість виконавців як з Німеччини, так і з Туреччини, все таки оспівують жінку, підкреслюючи її позитивні риси – вроду, вірність, доглянутість.

Отже, аналіз оцінного компонента концепту FRAU/ЖІНКА, дозволяє виокремити як позитивні (*schön, heiß, sexy, freundlich, selbstbewußt, mutig, treu, leidenschaftlich*), так і негативні характеристики (*dumm, blöd, lügnerisch, bekloppt, böse, erpressend*), які позиціонують жінку як таку, яка наділена позитивними чеснотами, проте іноді поводить не зовсім гідно чи не так, як цього хотілося б чоловікам.

Висновки із дослідження. За допомогою лексико-семантичного аналізу дефініцій ключової

лексеми репрезентанту досліджуваного концепту визначено його понятійні ознаки: 1) *erwachsene Person weiblichen Geschlechts* – доросла персона жіночого роду; 2) *Ehefrau* – дружина; 3) *Hausherrin, Dame* – хазяйка, пані; 4) *titelähnliche, auch als Anrede verwendete Bezeichnung für eine erwachsene Person weiblichen Geschlechts* – позначення, подібне до титулу, також використовується як форма звертання для дорослої жінки.

Окрім того, виокремлено синонімічний ряд аналізованого концепту. Абсолютними синонімами лексеми **Frau** є: *Dame, Lady, weibliche Person, weibliches Wesen, Sie, Evastochter, Weiblein/Weiblichkeit, Weibsen, Weibstück, Weibperson, Ehefrau, Gattin, Partnerin, Madam, Hausherrin, Gemahlin, frisch Vermählte, Olle, Weib, jemandes bessere Hälfte, Angetraute, Mutti, Perle, Baby*. Окрім абсолютних синонімів, лексема **Frau** має ряд контекстуальних або семантико-стилістичних синонімів: *Beifahrerin, Bekloppte, Queen, Prinzessin, Engel, Süße, schwarze Witwe*.

Аналіз сполучуваності лексеми **Frau** з лексичними одиницями інших частин мови, дозволив виокремити найчастотніші сполучення з прикметниками, а на другому місці – з дієсловами.

Аналіз образного компонента концепту FRAU/ЖІНКА дозволив виокремити метафоричні номінації та порівняння (FRAU=SONNE, HEIMAT, BEIFÄHRERIN, PARTNERIN, SCHWARZE WITWE), які створюють чітку основу для побудови ядро-периферійної моделі досліджуваного концепту в обох лінгвокультурах.

Оцінний компонент концепту FRAU/ЖІНКА представлений позитивними (*schön, heiß, sexy, freundlich, selbstbewußt, mutig, treu, leidenschaftlich*) та негативними характеристиками жінки (*dumm, blöd, lügnerisch, bekloppt, böse, erpressend*).

Отже, жінку позиціонують жінку як таку, яка наділена позитивними чеснотами, проте має і негативні – іноді поводить не зовсім гідно чи не так, як цього хотілося б чоловікам.

Список літератури:

1. Венжинович Н. Концепт і його лінгвокультурологічна природа. *Науковий вісник Ужгородського університету*. Серія : Філологія. 2006. Вип. 14. С. 89–94.
2. Іващенко В. Л. Організація ментальності концепту. Семантика мови і тексту. *Зб. ст. VIII міжнародної наукової конф.* Івано-Франківськ : Плай, 2003. С. 202–208.
3. Мізін К. І., Петров О. О. Зіс тавна лінгвокультурологія: методологічні проблеми та перспективні методики : монографія. Переяслав-Хмельницький; Кременчук : Вид-во ПП Щербатих О. В., 2018. 280 с.
4. Полюжин М. М. Типологія й аналіз концептів. *Іноземна філологія*. 2009. Вип. 121. С. 80–89.
5. Приходько А. М. Концепти і концептосистеми в когнітивно-дискурсивній парадигмі лінгвістики. Запоріжжя : Прем'єр, 2008. 332 с.
6. Canoo.net. [Electronic Resource]. URL: <http://www.canoo.net/Frau> (дата звернення: 21.10.2022)

7. Duden [Electronic Resource]. URL: <https://www.duden.de/rechtschreibung/Frau> (дата звернення: 21.10.2022)
8. DUDEN. Das große Wörterbuch der deutschen Sprache : in zehn Bänden. Bibliographisches Institut AG, Mannheim. 10 Bd. Berlin : Schöneberger Buchbinderei, 1999.
9. Fremdwort. [Electronic Resource]. URL: <http://www.fremdwort.de/suchen/bedeutung/frau> (дата звернення: 21.10.2022)
10. Köbler G. Deutsches etymologisches Wörterbuch. [Electronic Resource]. URL: <http://www.koeblergerhard.de/derwbhin.html> (дата звернення: 21.10.2022)
11. Rickheit, Gert. Kognitive Linguistik : Theorien, Modelle, Methoden. Tübingen u. Basel : A. Francke Verlag, 2010. 340 S.

Bondarchuk O. Yu., Semeniuk T. P., Korneliuk K. V. THE VERBALISATION OF THE CONCEPT FRAU/WOMAN IN CONTEMPORARY GERMAN-LANGUAGE SONG LYRICS

The research work is devoted to the study of linguistic and cognitive features of the verbalisation of the concept FRAU/WOMAN in contemporary German-language song lyrics by authors of German and Turkish origin. The material of the study is German-language songs, as they quickly, emotionally and successfully reflect the values, linguistic and conceptual worldviews of native speakers. The paper reveals the dominant motives of glorification of women and conducts a comparative analysis of the verbalisation of the studied concept in the lyrics of representatives of both linguistic cultures.

The concept FRAU/WOMAN is considered as a complex mental formation in the unity of conceptual, figurative and evaluative components. The analysis of the conceptual component of the FRAU/WOMAN concept has made it possible to identify the main definitions and formulate a synonymous range of the studied phenomenon. Absolute and contextual synonyms were identified. The following definitions formed the basis: adult female person; wife; titled person. The figurative component of the FRAU/WOMAN concept is studied by analysing metaphorical nominations and comparisons in samples of contemporary German-language song lyrics. The main metaphors are: FRAU=SONNE, HEIMAT, BEIFÄHRERIN, PARTNERIN, SCHWARZE WITWE. The evaluative component of the FRAU/WOMAN concept is analysed by identifying the main roles of women in society – positive and negative characteristics are highlighted.

The influence of the national mentality can be observed in the portrayal of the image of a woman in musical compositions by authors of German and Turkish linguistic cultures. The contrasting use of song material made it possible to identify positive and negative evaluative characteristics in both groups of native speakers. However, contrary to the existing stereotypes about the role and functions of women among Turks, it turned out that they are respected and put on the same social level as men.

Key words: *concept FRAU/WOMAN, conceptual, figurative and evaluative components of the concept, verbaliser, song, nuclear-peripheral model of the concept, linguistic culture.*